

SÈRIE 3

A tots els exercicis i opcions les puntuacions parcials de totes les preguntes, si n'hi ha, són orientatives. El corrector o correctora valorarà positivament –a més dels continguts conceptuals- l'ordre de l'exposició, la precisió i el llenguatge emprat per l'alumnat i tindrà més en compte i valorarà positivament allò que l'alumnat aporti, més que no pas allò que deixa de dir. També valorarà positivament l'aplicació del vocabulari correcte i claredat en l'exposició.

Opció A

Exercici 1: Text de R Majoral (2002) sobre el turisme a Catalunya

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 16, 21 i 32 que es corresponen amb el bloc de continguts conceptuals 2.6, el bloc de continguts procedimentals 1.7 i el bloc de continguts actitudinals 1.3 i 3.3 del currículum de Geografia. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 5 del document de concreció del currículum *Els espais de producció al món*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent

1) 1 punt

L'alumnat ha d'observar que les conseqüències que s'hi destaquen són les següents:

- la transformació funcional del territori
- la transformació dels paisatges a l'eix costaner català
- la modificació dels assentaments i de l'estructura urbana al litoral
- l'extensió del mode de vida urbà vers l'espai rural
- el manteniment, recuperació i rehabilitació de part del patrimoni edificat

2) 1,5 punts

Les diferències s'han d'establir entre el turisme de masses i els diversos tipus de turisme alternatius: turisme cultural, turisme verd, turisme rural i agroturisme. (0,5 punts)

Les diferències principals que hauria de destacar l'alumnat són:

- el turisme de masses implica el desplaçament de grans quantitats de persones, mentre que els altres tipus de turisme són més minoritaris.
- El turisme de masses és més agressiu respecte al medi ambient que no pas els altres.
- El turisme de masses està més concentrat geogràficament sobre el territori, mentre que els altres tipus de turisme presenten una difusió territorial més important.
- El turisme de masses té una elevada estacionalitat (temporades d'estiu o d'hivern) mentre que els altres tipus de turisme no són tan estacionals.

Aquest apartat es valorarà en 1 punt.

3) 2,5 punts

L'alumnat ha d'elaborar un comentari extens sobre el turisme a Catalunya on s'hi toquin els següents punts:

- Destacar la importància econòmica del turisme: a l'any 2000 va significar el 9'5% del PIB català i el 9'5% de l'ocupació total de la mà d'obra, uns 265.000 treballadors. Cal que l'alumnat destaquï també l'elevat efecte d'arrossegament que exerceix el turisme sobre altres sectors de l'economia i el factor de reequilibri territorial que suposa el turisme de muntanya.
- Les característiques generals del turisme a Catalunya que ha d'esmentar l'alumnat són la concentració a les zones costaneres on s'hi concentra el turisme de masses i majoritàriament estranger, la importància del turisme de muntanya a l'hivern, majoritàriament espanyol, relacionat amb les pistes d'esquí i la seva elevada estacionalitat general.
- Dades generals sobre la procedència del turisme: aproximadament un 25% procedeix d'Espanya i un 75% de l'estranger, amb una presència destacable de francesos, alemanys i britànics, per aquest ordre.
- Destacar la importància del turisme de les principals zones turístiques (Barcelona, Costa Brava i Costa Daurada, per aquest ordre) i assenyalar les diferències entre el tipus de turisme que es produeix a les unes i a les altres (Les zones turístiques en què la Generalitat ha dividit Catalunya són: Costa Brava, Costa Daurada, Costa del Garraf, Catalunya Central, Barcelona, Costa del Maresme, Pirineu-Prepirineus i Terres de Lleida)
- Destacar les modificacions urbanístiques que ha implicat, especialment a les zones costaneres i a les comarques turístiques del Pirineu (Vall d'Aran, Cerdanya especialment) i l'impacte ambiental que ha suposat aquesta urbanització del territori i la densificació de la població durant la temporada turística.

En la correcció de la pregunta cal tenir més en compte la coherència general de la resposta i la visió general del turisme que mostri l'alumnat que no pas el fet de tractar exhaustivament tots els apartats. Tampoc ha d'esmentar exactament els percentatges d'ocupació del sector ni el percentatge exacte del PIB generat.

Exercici 2: Gràfiques sobre la projecció del creixement de la població mundial.

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu terminal 28 que es correspon amb el bloc de continguts conceptuals 4.1. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 3 del document de concreció del currículum, *La població i els moviments de població al món actual*. L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent:

1) 1 punt

L'alumnat ha d'identificar dos diagrames de barres horitzontals que ens mostren una projecció del creixement de la població mundial calculada des de l'any 2000 fins el 2050. Les dades s'expressen en milions de persones i números enters. El primer diagrama diferencia la projecció entre països desenvolupats i països subdesenvolupats, afegint unes dades sobre el total de la població. El segon diagrama diferencia la projecció per continents.(0,5 punts)

El continent que tindrà més creixement demogràfic serà l'Àfrica, i el que presentarà un creixement negatiu serà Europa. (0,5 punts)

2) 1,5 punts

L'alumnat ha de definir amb les seves pròpies paraules el següent concepte:

Projecció demogràfica és un càlcul que partint de l'estudi de les tendències de la població mundial intenta fer una deducció de quina pot ser l'evolució de la població en un futur pròxim. (0,5 punts)

També l'alumnat ha de redactar una exposició on indiqui alguns dels elements que s'han de tenir en compte per realitzar una projecció com la natalitat, la mortalitat, la mortalitat infantil, la fecunditat, l'esperança de vida, l'envelliment, els moviments migratoris, etc. Es valorarà especialment la menció a la fecunditat. (0,5 punts)

En relació a la utilitat de les projeccions l'alumnat pot respondre de forma oberta, tot indicant que el creixement de la població, si és molt accelerat, obre una incògnita sobre si és un creixement sostenible. Les projeccions poden ajudar a planificar el desenvolupament i preveure situacions i conflictes de tota mena (alimentaris, sanitaris, geopolítics, etc.). (0,5 punts)

3) 2,5 punts

L'alumnat ha de fer una exposició sobre l'evolució de la dinàmica o relació entre naixements i defuncions que s'ha donat a l'Europa Occidental al llarg de la història, el que es coneix per "model de transició demogràfica".

Aquest model consta de quatre fases que l'alumnat pot anomenar de forma diferent, ja que es poden trobar diferents denominacions. Les característiques que cal esmentar en general són les següents:

1 fase: Alta taxa de natalitat i alta taxa de mortalitat, amb oscil·lacions brusques provocades per mortalitat catastròfica (crisis demogràfiques). Elevada mortalitat infantil, i elevada fecunditat. Estabilitat demogràfica (escàs creixement de la població).

2 fase: Alta taxa de natalitat i progressiva disminució de la mortalitat (millores en alimentació i higiene). Gran creixement de la població (Explosió blanca)

3 fase: Disminució i estabilització de la mortalitat (higiene, avenços medicina) i disminució de la natalitat (desenvolupament social i econòmic, planificació familiar) Minva l'augment de la població i es tanca el boom demogràfic.

4 fase: Taxes molt baixes de natalitat i de mortalitat i creixement vegetatiu mínim, nul o negatiu. Augment de l'esperança de vida i envelliment de la població.

Es valorarà en aquesta exposició el desenvolupament d'aquestes idees, amb explicacions i possibles exemples del que s'argumenta.

Opció B

Exercici 1; Text de Bru Rovira sobre els recursos petrolers

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 2, 3 i 5 que es corresponen amb el bloc de continguts conceptuals 1.2, el bloc de continguts procedimentals 1.7 i el bloc de continguts actitudinals 3.3 del currículum de Geografia. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 2 del document de concreció del currículum *El medi físic com a recurs per les activitats humanes*

L'exercici es valorarà a globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) 1 punt

L'alumnat hauria d'esmentar les següents idees:

- Més de la meitat dels recursos petrolers es concentren al gol Pèrsic i, a més, són els que se'ls calcula una durada més llarga, uns 86 anys.
- Als principals consumidors (EUA i Europa) només els queden escasses reserves per a pocs anys.
- Amb el gas natural el panorama és semblant, tret de les reserves de l'antiga URSS que són molt importants.
- Orient Mitjà és el graner energètic del món actual
- La possessió i domini de les rutes i espais on hi ha els recursos energètics és potser una de les raons més importants dels conflictes bèl·lics contemporanis.

2) 1,5 punts

Principals fonts d'energia no renovable: energia elèctrica, tèrmica, nuclear etc.

L'alumnat hauria de descriure els principals problemes que presenten l'ús de recursos energètics no renovables. Entre d'altres haurien de citar:

Que els seu ús es va generalitzar a partir de la industrialització.

Que s'exhauriran en un termini breu.

Que en aquests últims temps ha augmentat el seu consum per sobreexplotació.

Que provoquen una forta dependència externa entre països

Que el seu preu ha augmentat i poden provocar crisis econòmiques molt importants en els estats consumidors

Que són massa contaminants i el seu consum té costos socials molt importants.

Que l'augment de consciència ecològica per part d'algunes societats ha fet que sigui criticat el seu ús. Per exemple els perills de les centrals nuclears.

AQUESTA PAUTA S'HA DE CANVIAR PERQUÈ HE MODIFICAT EL CONTINGUT.

3) 2,5 punts

En el comentari s'hi ha d'esmentar, com a mínim:

- les fonts d'energia no renovables que s'utilitzen actualment són: l'energia hidroelèctrica, l'energia solar, l'energia eòlica, l'energia de la biomassa, l'energia geotèrmica i l'energia mareomotriu.
- Les més utilitzades d'aquestes són la hidràulica, l'eòlica, la biomassa i la geotèrmica.
- Els avantatges de les energies renovables sobre les no renovables, especialment l'energia solar i l'eòlica per la seva ubiqüitat i netedat.
- Els problemes causats per la baixa eficiència de l'energia solar, la desforestació que pot provocar l'energia extreta de la biomassa, la concentració geogràfica de la geotèrmica i la mareomotriu, que només són aprofitables a determinades zones de la terra.
- El poc desenvolupament dels aparells necessaris per aprofitar-les i el poc interès de molts governs en el seu desenvolupament fan que encara no puguin substituir els combustibles fòssils com a font energètica. Només un 7% de l'energia mundial procedeix de les energies renovables.

Cada apartat es pot valorar en 0,5 punts

Exercici 2: Mapa dels estats i les regions de la Unió Europea

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part dels objectius terminals 17, 22 i 23 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 3.1 i 3.2 i amb els blocs de continguts procedimentals 1.4 i 3.2. del currículum de Geografia. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 7 del document de concreció del currículum: *L'organització política del territori*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts que es distribuïran de la manera següent:

1) 1 punt

L'alumnat ha de descriure que es tracta d'un mapa que reflecteix la divisió territorial de la Unió Europea en l'actualitat i que aquesta s'organitza en estats i regions. Aquesta part es pot valorar amb 0,5 punts. La resta de la puntuació es pot atorgar a l'enumeració dels estats membres, aquesta hauria de ser correcta admetent-se un error com a màxim.

2) 1,5 punts

Cal que l'alumnat identifiqui explícitament les comunitats autònomes espanyoles com a coincidents amb les regions europees. Es pot valorar amb 0,5 punts.

Com a principals característiques de la política regional cal comentar:

- vetllar pel desenvolupament igualitari de les regions europees
- la creació de dotacions econòmiques denominades Fons Estructurals i de Cohesió, per fer front a les necessitats de les regions menys desenvolupades. Així mateix cal comentar l'existència de tres tipus de fons: Fons Social Europeu (FSE), Fons Europeu d'Orientació i Garantia Agrícola (FEOGA) i Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER).
- Els objectius que es volen assolir amb els fons són, entre d'altres, desenvolupar les regions que encara no ho estiguin, reconvertir les regions afectades pels canvis industrials, lluitar contra l'atur de llarga durada i desenvolupar les zones rurals.

Aquest apartat es pot valorar amb 1 punt.

3) 2,5 punt

L'alumnat hauria de comentar les següents institucions:

- La Comissió europea vetlla per l'aplicació correcta dels tractats i pel compliment de les decisions. És l'òrgan executiu de la UE, proposa la política comunitària, fa els projectes de llei i elabora els pressupostos. Està formada per comissaris elegits per quatre anys.
- El Parlament es reuneix un cop al mes i nomena comissions per a temes específics i dóna el vist-i-plau a molts temes com per exemple els pressupostos. Està format per grups o partits polítics com els socialistes, demòcrata-cristians, populars, etc. Cada país té un nombre determinat d'europarlamentaris segons el nombre d'habitants i s'elegeixen per sufragi universal.

- El Consell de Ministres és el principal òrgan decisor de la UE. Està format pels ministres d'Afers Exteriors, però segons el tema que s'hagi de tractar hi van altres ministres. Les decisions es prenen per unanimitat o bé per majoria qualificada. Cada estat té un nombre de vots que depèn del nombre de població de cada país.
- El Tribunal de Justícia resolt els problemes legals que afecten a les lleis comunitàries. Està constituït per un jutge de cada país membre més un altre de rotatiu. Totes les institucions, empreses i ciutadans i ciutadanes de la UE poden acudir a aquest tribunal perquè intervingui en temes relacionats amb les lleis comunitàries.

Aquest apartat es pot valorar amb 2 punts distribuïts equitativament entre les quatre institucions. Pel que fa als exemples, poden presentar respostes diverses (Polònia, Hongria, Eslovènia, República Txeca, Estònia, etc) i es poden valorar amb 0,5 punts.